

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščenecv, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 81.

Sobota, 8. oktobra 1932.

Leto VII.

Morala zavednega delavstva.

Pojem morala ima v življenju najrazličnejše pomene. Vsak človek ima neko svojo moralo, ki utegne biti celo popolnoma v nasprotju z moralo njegovih soljudi. Zato se o morali kot večnem zakonu sploh ne more govoriti. Po naših delavskih pojmih je moralen in značajan vsak delavec, ki ostane tudi v najkritičnejših trenutkih zvest svojemu delavskemu prepričanju in zvest svojim sodružnim načelom, to je, da se zaveda, da je del človeške družbe in da je njegova moralna dolžnost, da se tudi v najvabljivejših momentih kakor tudi ob najhujši stiski ne da podkupiti po obljubah svoje okolice ter ne zapusti svojih trpežih in borečih se tovarišev. To moralo smatramo mi za najvišjo delavsko moralo, neglede na vse druge morale današnje kulturne dobe, versko-etično, družabno itd.

Ta morala je v delavstvu močno ukoreninjena. Zakaj, če se ozremo po svetu, opazimo vendar, da so delavske strokovne organizacije nazadovale le malo po članstvu, da so pa borbeno jače in odločnejše. Isto velja tudi o političnem socialističnem gibanju, ki je ohranilo svojo moč in gibčnost, bojvno pa znatno napredovalo. Ti pojavi ne morejo biti slučajni, niso posledica dresure ali demagogije, marveč so posledica globoke iskrenosti in prepričanja o veliki važnosti delavskih interesov z ozirom na napake današnjega gospodarskega sistema.

To je morala, na katero se nanašanja delavsko gibanje in ki jamči, da delavsko gibanje ima bodočnost, lepo bodočnost. Prav v sedanjih reakcionarni dobi je ta morala delavstva nujno potrebna, ker se ob veliki bedi lahko dogaja, da kdo, ki moralno ni dovolj trden, izda svoja načela in svoje sobojevnike. Moralno visoko stoječe delavstvo tega ne stori, marveč nosi skupno križ in težave, dasi težko, često z bližnjim obupom v srcu, vendar pa v nadi, da morala delavstva zmagaja.

Sklicanje avstrijskega parlamenta zahtevajo socialni demokrati.

Avstrijski socialni demokrati so sklenili, zahtevati sklicanje državnega zbora takoj. Te zahteve vlada ne bo mogla odkloniti, marveč bo morala predčasno sklicati jesensko zasedanje parlamenta. Socialni demokrati zahtevajo sklicanje parlamenta, ker je v soboto izšel zakon o državnem jamstvu glede Kreditnega zavoda v zmislu tozadavnega pooblastila. Socialni demokrati so že svojčas zahtevali, da prevzamejo jamstvo krivci propada Kreditnega zavoda. — V Avstriji je tudi menda običaj kakor drugod, da krivci propada gospodarskega podjetja odnese velika imetja, v svrhu sanacije pa mora država prevzemati jamstvo. Sploh so bile transakcije pri Kreditnem zavodu dobičkanosne za najrazličnejše spekulante. Zato je zahteva avstrijskih socialnih demokratov velikega pomena zlasti glede na borbo proti spekulantom.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Nova konferenca petih velesil

Priprava za razorožitveno konferenco.

Nemčija trmasto vztraja na svojem stališču, da hoče biti enakopravna glede oboroževanja z drugimi državami. Tudi se ne udeležuje mednarodnih konferenc, dokler se tej zahtevi ne ugodijo. Velesile pa smatrajo sodelovanje Nemčije kot važno dejstvo. Posredovanja Anglije med Francijo in Nemčijo niso uspela, zato je Simson na sestanku v Londonu predlagal predkonferenco velesil. Razorožitvena posvetovanja pa se odgode do januarja prihodnjega leta.

Na konferenci bodo sodelovale Zedinjene države, Francija, Anglija, Italija in Nemčija. Konferenca ima predvsem namen, da Nemčiji politično omogoči udeležbo na razorožitveni konferenci. Načrt konference je baje izdelal Macdonald. Nemčija pa vztraja na tem, da se ji prizna enakopravnost. Iz tega nujnega razloga so že v francoskih in angleških političnih krogih mnenja, da naj se Nemčiji prizna enakopravnost načelno. Ni pa gotovo, če bo Nemčija

s takim priznanjem zadovoljna ali ne.

V razorožitveni politiki tvori ta zadeva novo veliko oviro. Velesile bi se že iz gospodarskih razlogov rade sporazumele z Nemčijo, pa tudi zaradi tega, ker se boje nemškega vzklijanja vojaškega militarizma, kar pomeni veliko opasnost za svetovni mir, prav posebno pa za kulturni obstoj Evrope.

Predkonferenca je zaradi tega velikega pomena zlasti iz dveh razlogov. Prvič, ali bo mogla pripraviti teren za delo na razorožitveni konferenci ali ne, in drugič, kaj bodo storile države zmagovalke, če se ne doseže sporazum. Ali ne bodo morda gospodarsko in politično nastopile proti Nemčiji, ali ne bi utegnile odpornost Nemčije že sama na sebi izzvati vojne?

Ali bodo morda velesile rajši opustile svoje terjatve v Nemčiji, kar je zaenkrat jedro problema — tudi za velesile.

Samomorni eksperimenti fevdalnega kanclerja.

Papen hoče prepovedati delavske stavke.

Proti sedanjemu nemški vladi je 85% nemškega naroda. O tem ni dvoma. Baron kancler izziva s svojimi naredbami delavstvo s tem, da naroča podjetnikom, naj znižujejo delavske plače ter razrušijo kolektivne pogodbe. Delavstvo se seveda brani in odgovarja z odporom proti takim naročilom gospoda kanclerja. To pa g. baronu ni všeč, zato pripravlja novo odredbo, s katero namerava prepovedati vse stavke delavstva in odreči podporo nezaposlenim delavcem, ki ne bi hoteli za sramotno nizko plačo sprejeti dela.

Gospod kancler se doslej res ni

oziral prav nič na delavske zahteve in potrebe. Nasprotno, na stroške delovnega naroda hoče pomagati industriji in meščanstvu, misleč, da delavstvo v državi ni politični faktor ter da socialno vprašanje sploh ne eksistira. Praksa pa mora gospoda barona naučiti, da taki samolastni ukrepi proti javni morali današnje dobe ne morejo uspeti in ne roditi dobrih sadov.

Bolj premeteni državniki so že večkrat poizkušali ignorirati narod v boljših socialnih razmerah, pa so bili končno tepeni.

Kitajsko-japonska komisija pred Društvom narodov?

To bo še konferenci!

Predsednik komisije Društva narodov za Mandžurijo lord Lytton je dal londonskim časnikarjem nekaj pojasnil o svojem poročilu. Med drugim pravi, da trdi Japonska, da je Mandžurija ustanova mandžurskega naroda; nič pa ne briga pogodba, ki je med Japonsko in Mandžurijo, druge države. To je pa proti statutom Društva narodov, ki ureja status quo vseh držav po sklepu mirovnih pogodb. Komisija meni, da se Dru-

štvo narodov mora baviti s problemom. Deloma je že iz poročila razvidno, da bo Kitajska žrtev ter da izgubi del ozemlja. Neverjetno je pa, da bi se Japonska uklonila eventualnim sklepom, če Društvo ne poišče res odločnih ukrepov v varstvo svoje avtoritete, zakaj že dosedanja taktika Japonske jako omalovažuje avtoriteto te mednarodne parlamentarne institucije, čeprav je tudi sama članica.

Konference v Londonu ne bo?

Prerivanje brez konca in kraja.

Nemčija je presenečena zaradi sklicevanja londonske konference petih velesil, ki naj bi rešila spor z Nemčijo zaradi enakopravnosti v oboroževanju ter s tem dosegla povratek Nemčije na razorožitveno konferenco. Nemčija pravi, da bi taka konferenca bila le tedaj sprejemljiva, če bi bile podane garancije, da se bo stvari razpravljalo med enakimi in o vnaprej določeni bazi. Nemčija se konference ne udeleži, če bi konferenca velesil hotela Nemčiji diktirati. — Nasprotno so pa v Franciji in Angliji mnenja, da bi se razorožitvena konferenca mogla vr-

šiti tudi brez Nemčije in bi se zahteve Nemčije vpoštevale, kolikor to pojde.

Nravstvene odredbe Papenove vlade. Po nedavni odredbi glede kopanja, ki vsebuje predpise, kako morajo biti kopalci oblečeni, da ne bodo ogrožali javne pravosti, in kateri se vsa Nemčija roga, obeta vlada novo odredbo, ki naj s posebnimi paragrafi ureja prostitucijo. To obeta biti zopet blesteč dokaz državniške bistroumnosti.

Pacifizem med generale. Na pan-evropskem kongresu je italijanski delegat Gurtara predlagal, naj bi se razvila posebna mirovna propaganda med generali.

Delavstvo, socialno zavarovanje je Tvoje!

Pred dnevi me je ustavil znan delavec in me je vprašal: »Ali bo Okrožni urad za zavarovanje delavcev samo pobiral denar in ničesar izplačeval, ker mora vsakdo izpolniti vprašalno polo o svojih premoženjskih razmerah?«

Ko sem ga na to vprašanje osuplo gledal, mi je pojasnil, da je moral X. Y. izpolniti vprašalno polo, ako ima kaj premoženja in koliko. Ko sem ga nato začel vpraševati, ali je bolan X. Y., mi je pojasnil, da je bolna njegova žena, da je bila v bolnici in da je sedaj moral po občinskem uradu izpolniti podatke o svojih premoženjskih razmerah in to polo vrniti uradu.

Sedaj sem si bil pač na jasnem, da gre v spornem slučaju za obolenje svojca člana OUZD, ki pa je po zakonu o zavarovanju delavcev le tedaj upravičen do brezplačnih dajatev na račun urada, ako nima premoženja in je v pretežni večini navezan na članov zavarovan zaslužek.

Po tem pojasnilu pa se nisem čudil zahtevi urada, da je član X. Y. moral dokazati svoje premoženjske razmere, preden je bila njegova svojka upravičena do brezplačnega zdravljenja, pač pa sem se čudil temu vprašanju, ki mi ga je stavil ta delavec, ki je še celo predelavec in bi se vendar moral zanimati za delavsko zavarovanje za bolezen in nezgode vsaj toliko, da bi vedel, kdo in kdaj je upravičen do dajatev za slučaj bolezni članov in njihovih svojcev, da lahko pojasni to podrejenim delavcem.

Nimam namena, razmotrivati v teh vrsticah, ako je pravilno, da so upravičeni do brezplačnega zdravljenja in zdravil na račun OUZD le oni svojci članov, ki nimajo premoženja in zaslužka in so predvsem navezani na članov zavarovan zaslužek. Po mojem je to pravilno. In če je v zakonu ta pogoj zahtevan, je tudi čisto pravilno, da ga mora vsak dokazati, ki se ga hoče poslužiti, da se tako preprečijo zlorabe. Kajti z zlorabami se ogroža zavarovanje. Vsakdo mora vedeti to, da se je pri določitvi višine zavarovalnih prispevkov vpoštevala le ona računsko podlaga, ki odgovarja v zakonu določenim dajatvam. Pri določitvi računsko podlage se upošteva oni verjetnostni odstotek bolnih članov in upravičenih svojcev, ki se je dognal iz dolgoletne prakse pri nemških in tudi naših bolniških blagajnah in nezgodnih zavarovalnicah. Ako pa prejema dajatev pri OUZD tudi taki, ki po zakonu niso upravičeni, ogroža to zavarovanje, ker je v nevarnosti ravnesje med prispevki in dajatvami OUZD. Ker pa niso člani OUZD absolutno pošteni in tudi ne poznajo vseh zakonitih predpisov, na drugi strani pa mora urad dokazati pravilnost izplačanih dajatev, zato je pri obolenju svojcev popolnoma upravičena zahteva urada po uradni izkazitvi premoženjskih razmer. Kar bodo vsi ljudje popolnoma pošteni in če bodo tudi tedaj imeli še socialno zavarovanje, ne bo treba v uradu nobenih uradnikov, temveč bodo delodajalci redno vsak mesec nosili potrebne prispevke na kupček in bolni člani ter zdravniki pa bodo s tega kupčka jemali njim pošteno odgovarjajoče zneske.

Toda navedeni slučaj nas pa predvsem opominja na to, kako malo se delavstvo zanima za svoje pravice pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju in da se tudi niti malo ne

zanima za težave in razvoj zavarovanja. Predvsem pa zadene to neorganizirano delavstvo, ki se ponižno klanja pred svojim delodajalcem in mu gara, dokler more, ko pa zbolí in onemore, pa zabavlja čez zavarovanje, ker ne prejema nobenih dajatev več, ko je izčrpal že najdaljšo dajatenovo dobo, starostno zavarovanje pa še ni ustanovljeno. Neorganizirano delavstvo je nerazsodna masa, ki skupno godrnja in zabavlja, druga pa nima skupnega. Čim pa se pojavi pred tako neorganizirano maso kak drznež in prevejanec, napravi malo mogočnejšo gesto in vsa ta masa pade pred njim na kolena in se pusti huje izrabljati kakor stroj, ki mora prejemati točno količino mazila, da nemoteno obratuje, drugače pa odpove. (Konec prihodnjic.)

Beatrika Webb o ruskih strokovnih organizacijah.

Beatrika Webb, soproga Sidney Webba, ki je z možem napisala znamenita dela o angleškem gibanju strokovnih organizacij, poroča tudi o svojih vtisih, ki jih je dobila na svojem potovanju po Rusiji o tamkajšnjih organizacijah. Poročilo se nahaja v septembrskem zvezku »Labour Magazine«.

V sovjetski Rusiji je 46 strokovnih organizacij, katerih delokrog obsega vso deželo. Strokovne organizacije so vse industrijske zveze. Poklicnih zvez sploh ni. Vsak v istem obratu zaposleni, bodisi duševni ali ročni delavec, vodilni nameščenci in vsi delovodje pripadajo isti strokovni organizaciji. Število strokovno organiziranih članov je dvanaest milijonov, to so vsi delavci v tovarnah, rudnikih in državnih kmetijskih obratih. Pristop k strokovni organizaciji sicer ni obvezen, ker pa strokovne organizacije dele nakaznice za življenjske potrebe, je primoran vsak delavec in delavka stopiti v strokovno organizacijo. Delovanje strokovnih organizacij se nanaša v glavnem na dobrodelne ustanove. Udeležuje se na preskrbi, oziroma gradnji delavskih stanovanj, ustanavljanjem klubov in okrepčevalnic ter oskrbujejo kulturne potrebe svojih članov. Mezdni boj ne vodijo, marveč so one organi države v pospeševanje večje delavnosti in čim prejšnje izvedbe petletnega gospodarskega načrta. Udeležujejo se sklepanja kolektivnih pogodb, ki določajo navadno osem mezdni stopenj ter sodelujejo pri poravnava delovnih sporov v obratih. Beatrika Webb pravi, da se nahajajo strokovne organizacije popolnoma v rokah komunistične stranke. Vodilni funkcionarji strokovnih organizacij so vsi člani komunistične stranke, ki dobivajo navodila tudi v mezdni politiki od političnih organov.

Doma in po svetu.

O razdolžitvi kmeta govore in pišejo mnogo, ne da bi bili edini, kako se naj razdolžitev izvede in na čigav račun. V državi je okoli 700 tisoč kmetov zadolženih za blizu sedem milijard dinarjev. Zdi se nam, da so med temi zadolženci predvsem veleposestniki, ki imajo engros dolgov. Prav posebno značilno je, da znaša povprečna obrestna mera za te zadolžitve ne manj kakor 16 odstotkov. Visokost obrestne mere je torej sramotna.

Gradnja savskega pristanišča v Beogradu. Centralno tajništvo Delavskih zbornic je pod Br. 948 z dne 1. 10. 1932 v zadevi gradnje savskega pristanišča v Beogradu dostavilo predsedstvu kr. vlade, ministrstvu trgovine in industrije, ministrstvu socialne politike in nar. zdravja in ministrstvu za javna dela predstavko, katere vsebino bomo v izveščku objavili v prihodnji številki.

Državna oblika na Grškem je rešeno vprašanje. Zadnje volitve na Grškem so se vršile v nekaki resignaciji. Po volitvah, ko ni bilo bistvenih izprememb, je pa dne 28. septembra izjavil tudi šef ljudske stranke kategorično, da ljudska stranka priznava ustavo in bo spoštovala sedanji red. Z ozirom na to odločno izjavo monarhistov je izdal predsednik republike Zaimis proklamacijo na narod, v kateri izraža veselje nad tem dogodkom in prepričanje, da bodo stranke v republiki v bodoče lažje sodelovale. Ta važni zgodovinski dogodek v razvoju grške republike je silno pomemben, ker so razmeroma močni rojalisti opustili svoje stališče.

Dunajski prolog za »tretje cesarstvo«. Dunajska policija je izdala poročilo o svojem delovanju v dneh »nacionalno socialističnega tedna«. Vsega skupaj je bilo pri spopadih tega tedna aretiranih 321 oseb; od teh je bilo 189 socialnih demokratov, 74 nacionalnih socialistov in 58 komunistov. Ranjenih je bilo 131 oseb; od teh 97 nacionalnih socialistov (16 težko), 17 socialnih demokratov (2 težko) in 17 policijskih organov (2 težko). Lepa bilanca uniformiranih parad.

Stavka posebne vrste. Kancler Papen v Nemčiji je imenoval za direktorja radiopostaja svojega človeka. Novi direktor je prijavil svoj govor, v katerem opiše svoj program in pomen radijske informativne službe. Naročniki radija so pa jeli v ogromnem številu odpovedovati naročnino na radij, tako da je novi direktor moral predavati le manjšemu številu naročnikov.

Hitler še vedno upa. Takrat, ko je Hitler užival svoj sloves, je hotel postati nemški kancler. Od predsednika Hindenburga je zahteval, da da njegovim ljudem samo tri dni

oblast na ulici, ker je hotel napraviti teror in nekako šentjernejsko noč. Kakor vidimo, mu sedaj ne cveto več rožice tako kakor prej, in denarja mu manjka. V tej volilni borbi je pa pričel iskati zaslombe med kmeti.

Nemški ministri se kujajo. Najspodobnejši minister v nemški vladi Warmboldt (za gospodarstvo) namerava odstopiti, ker se ne strinja s Papenovo avtarktično politiko. Politika kontingentacije, pravi minister, je za nemško gospodarstvo zelo nevarna. To bo vsekakor res, ker je Nemčija visoko razvita industrijska država ter bi imela kontingentacija tujega blaga posledico, da bi tudi inozemstvo pričelo z Nemčijo gospodarsko vojno v enaki obliki.

Kako razumejo hitlerjevci mladinsko skrbstvo. V nedeljo 2. t. m. so hitlerjevci priredili v Potsdamu nacionalno-socialistični mladinski zlet, na katerega so pozvali mladino do 15 let iz vse Prusije. Udeležba sicer ni bila preveč impozantna, vendar se še za one otroke, ki so prišli na zlet, po izvršeni manifestaciji ni nihče več briga. Mnogi so morali velike daljave prehoditi peš, a v Potsdamu se ni nihče zavzel, da bi jim preskrbel prenočišča in da bi dobili kaj hrane. Na stotine otrok je taval po mestu brez vodstva in popolnoma izčrpanih. Nihče se ni zanje pobrigal. 120 dečkov in deklic so morali sprejeti v bolnico, sicer bi poginili na cesti. Mnogi, ki so se pripeljali na odprtih tovornih avtomobilih, so hudo zboleli na prehladu in za pljučnico. Tako skrbe hitlerjevci za svojo mladino, ki jo sicer rabijo, da zanje manifestira, za njen dobrobit jim pa ni prav nič mar.

Veliki izgredi nezaposlenih v Angliji. Angleži so bolj miroljuben narod, ki ne dela rad revolucij. Dne 5. t. m. so pa imeli na Angleškem več burnih demonstracij, ki so jih priredili nezaposleni. V mestih Westhamu, Ronfordu, Belfastu in drugod so se demonstranti spoprijeli s policijo ter razbili mnogo trgovin. V Belfastu so prišli pred delavsko zavetišče ter zahtevali sprejem, pa so bili odklonjeni. Odšli so nato k vodstvu zavetišča ter tam zahtevali uporabo zavetišča za vse brezposelne delavce, da si je sprejem omejen na družinske vzdrževalce. Vodstvo je zahtevo odklonilo, nezaposleni so pa obljubili, da se prihodnji dan vrnejo korporativno. Nadejati se je, da bo država odslej sprejemala tudi neoženjene nezaposlene v oskrbo.

Obnova kulturnega boja v Mehiki. Radi papežev mehiške enciklike, v kateri se pozivajo mehiški katoliki, naj se ne pokoravajo vladi v zadevah omejitve cerkvenih pravic, je mehiška vlada prekinila vse odnošaje z Vatikanom in parlament je sklenil, da se ima papeški nuncij

Flores, ki najbolj hujska proti vladi, takoj izgnati. Vlada je izjavila, če cerkev ni zadovoljna z onimi pravicami in številom duhovnikov, ki jih zadnji sporazum dopušča, bo pa zaplenila vse cerkve in jih spremenila v humanitarne ustanove. Posamezne mehiške zvezne države so odločene, strogo nastopati proti upornosti cerkve. Mehiki se torej obeta nov, še ostrejši kulturni boj.

Boj proti ženi.

Gonja katoliškega tiska proti zaposlitvi žene v moških poklicih.

Neki —ski (?) objavlja v »Ponedeljskem Slovencu« od dne 26. sept. 1932 nekak proglas na žene pod naslovom: »Ostanite ženske!« Ne bi se izplačalo odgovarjati na površen in plitev članek neimenovanega pisca, ako se ne bi taki in podobni glasovi le prepogosto čuli v naši javnosti in ako ga ne bi znan dnevniki prinesel na prvi strani, tiskanega z debelimi črkami. Kaže tudi, da pisec nekako tolmachi rezolucijo Krščanske Delavske Sindikalne Internacionalne. Iz vseh teh razlogov je potreben odgovor na nekatere netočne trditve tega članka.

Že naslov nam jasno kaže piščevo mentaliteto: da mora žensko bitje imeti čisto določene lastnosti in mora živeti na čisto svojevrsten način, ker sicer preneha biti »ženska«. Glavna oznaka »ženske« pa je po piščevem mnenju, življenje izključno v domačem krogu, medtem ko žensko bitje v poklicu ogroža ali celo uničuje svojo »ženskost«. Nasproti temu moramo ženske pribiti, da smo ženske po naravi in rojstvu, in da, kakorkoli se že razvijamo in kakorkoli živimo, ne moremo prenehati biti ženske in da piščeve ozke razlage »ženskosti« ne moremo sprejeti.

Prva trditev piščeva je, da je »Krščanstvo osvobodilo žensko jarma sužnosti in jo dvignilo v zakon na enakovredno stopnjo z možem«. Ta trditev je v katoliškem tisku zelo pogosta, a ne odgovarja resnici. Čeprav je krščanstvo res proglasilo enakost vseh ljudi pred Bogom in s tem res storilo korak naprej od poganstva pojmovanja človeka, vendar dejanskega položaja žene ni izpremenilo, ravno tako ne, kakor ni odpravilo suženjstva sploh. Suženstvo je v najbolj katoliški deželi, Italiji, cvetelo še v 14. in 15. stoletju, v krščanski Ameriki pa se je držalo do srede 19. stoletja. Žena pa je bila v krščanstvu v javnem življenju popolnoma brezprava (»mulier tacet in ecclesia«), in omejena popolnoma na družino. Pa tudi trditev, da je vsaj tu žena bila možu enakopravna, je napačna. Kot dekle je podložna očetu, brez katerega volje ne sme rešiti niti važnega svojega problema, izbire moža, pozneje je podložna, ne enakovredna, možu. Brez njegovega dovoljenja ne sme niti iz hiše, niti ne razpolaga z lastnim premoženjem. Glede otrok ima v vseh spornih vprašanjih odločitev oče. Enako katoliški tisk pogosto slavi zasluge krščanstva za neločljivost zakona, in vendar je ta neločljivost obstajala dejansko, v praksi, le za žensko. Žena, ki bi zapustila možev dom, pa tudi, ako bi jo mož tepel, imel ljubice in zapravljal njeno premoženje, se smatra za vlačugo. Mož pa ima možnost, da potuje, kamor hoče in končno živi kakor hoče, če mu doma ni več všeč. Žena je bila do neke mere pravno zaščitena — to je bila tudi že pred krščanstvom — dejansko pa ravno tako malo, kakor poprej. Še v formuli sklepanja zakona, obljublja žena možu pokorščino — kar ni znak enakopravnosti, temveč podložnosti. Izvira iz časa, ki skoraj ni poznal sodoščevanja dveh enakopravnih faktorjev, temveč vedno le podrejenost enega pod drugim. Polna resnične enakopravnosti ženske ni ustvarilo krščanstvo, pa tudi, ako bi ga, bi njen materijalni položaj v patriarhalnem gospodarstvu naredil tako pojmovanje brezplodnim. (Konec prihodnjic.)

Drago B.:

Ruško.

Cez polje doni pesem. Zadeva se ob žitno morje, plove preko vrhov visokih smrek in se izgublja v gori. Ruško poje. Zategnjeno zloguje beznisko kvanto, konec se zategne v slaboten odmev v gori. Ruško stopa med žitnimi polji, brca v krtine in poje. Ob cvetoči breskvi se ustavi in pogleda poganjke. Majhni so in mastni, sonce jih šele prebujajo k življenju. Ruško si pravi: kakor človek so. In nehoti se ozre v nebo. Tam je sonce in Ruško zapre oči. Sedaj vidi pred seboj neskončno rdeče polje, posejano s plesočimi kolarji. Prijetna je igra s solncem in Ruško občuti to žarkost in rdečino tudi v duši. Loti se ga razposajenost, hoče gledati v sonce, pa ne more.

»Hi«, se zasmije. Čudno je to. Tam na nebu je sonce, Ruško pa je na zemlji. Kako bi neki bilo, če bi bil Ruško na solncu. Kar lepo bi bilo, ko bi se od tam ozrl na ta lep svet. Pa Ruško ni mnogo do tega. Zadovoljen in srečen je, da lahko stopa med tujimi polji, in da lahko s svojimi očmi gleda ves »ta frdamani svet«.

»Eh« in Ruško zamahne z roko. Lepe so take misli in on rad sanjari.

Ruško se ozre. Daleč za njim hiti dekle. Modro krilo plapolja v vetru, dekle si z eno roko zastira oči in nekaj kliče. Ruško ve, da je to Zinka, njegovo dekle. Oči mu zasijejo, v mislih preračunava poljube.

Zinka je hitela, pa si popravlja zlepljene lase, briše pot s čela in plaka.

Fant jo ne objame, oči mu zatemne in ostrme. Zinka pa polze po licih solze, ne utegne si vseh zbrisati.

»Ruško, moj Ruško«, hlipa in stoji. »Joj, kako mi je hudo. Sedaj imaš, prišlo je...«

»Kaj?«

Dekle ga pogleda. »Saj veš, pred štirinajstimi dnevi...«

Ruško pobledí, a že mu zasijejo oči.

»Hudiča, kaj je res?« In fant stisne dekle k sebi, solze popije s poljubi.

Zinka pa še vedno ihti in pripoveduje, kako je prišlo. In ata, mama! Pa otrok in skrbi, pa fabrika. Ruško ne obupuje. Ozre se preko polj in gozdov v nebo. Pogleda v sonce in spači hudomušno obraz.

»Eh dekle, vrag naj vzame vse skupaj!«

Zinka sedaj ne plaka več, oklepa se le svojega fanta. Ona ve, da kdor

tako govori, je mož. — Ruško pa še vedno strmi preko dekleta v nebo in znova mu sili v dušo razposajenost.

»Eh« in Ruško zamahne z roko.

V fabriki ne delajo. V dolgih delavnicah se kopljejo v pramenih solnca stroji. Tihi so, morda sanjarijo kot ljudje. Visoki, okajeni dimniki štrle v nebo, preko barak in gospodarskih vil gledajo v daljavo.

Pred fabriko sedi Ruško. Ozira se v visoka okna, v mislih kvanta in kolne. Premišlja in ne razume. Zakaj ne dajo človeku dela? Ruško bo morda umrl brez dela.

Iz ogorkov si zvije cigareto, žgoč in umazan dim ga duši v prsih. — Nato prešteva denar.

»Dva, štiri, pet...«

Šteje znova.

»Eden, tri, pet...«

Spet zakolne. Pas pri hlačah si zategne in z rokami v žepu odide.

Pred barako sedi Zinka. Bolna je. Na licih se ji pozna utrujenost, zaspano mežika v sonce. Modro, pokrpano krilo privzdiguje veter. V naročju ima sveženj, iz katerega gleda dvojice modrih oči.

Ruško se nasmehne. V nasmehu sta bolest in radost. Hčerko podraži s prstom, Zinka pogladi po laseh.

»Ruško, kaj bo opoldan...?«

Ruško ne odgovori. Seže v žep. S prsti otipava dinarje, v mislih šteje.

»Eden, tri, pet... dva, štiri, pet...«

Pet dinarjev, zadnji denar. In vendar...

»Vraga«, zakolne. Majavih korakov krene proti beznici. V trušču in dimu se mu zjasni obraz.

Za njim pa strmi dvojice velikih oči, polnih solz in bolesti. V njih je uboga, trpinčena duša...

Ruško je sam. Sredi polja, blizu visokih smrek in daleč od solnca. Njemu ni do solnca, spomini so njegovo vse. Ruško misli na Zinko, ki je ni več. Le upadel grob, s posušenim cvetjem in nagnjenim križem je še ostal. In hčerka, tam nekje sredi trope ubogih, negovana od tujih ljudi.

Rušku je neskončno hudo in vrže se v travo. V bolesti grabi za travo in pritajeno ihti. Proklinja vse. Sebe, svet, ljudi in fabriko.

Ko se izjoče, vstane. V zatišju zorečega žita nabere spominč. Nežnih in plavih, primernih za Zinkin grob...

Poverjenikom

Cankarjeve družbe!

Ker bomo okrog 15. oktobra začeli razpošiljati knjige Cankarjeve družbe, prosimo, da nam takoj že nabrane člane obračunate, oziroma, da nam sporočite, koliko garnitur knjig vam naj pošljemo. Se enkrat torej, takoj nam sporočite število, da nam olajšate delo.

Družnost!

Odbor.

Britske strokovne organizacije in problem skupnega gospodarstva.

Razvoj je treba pospešiti.

Na britskem kongresu svobodnih strokovnih organizacij so razpravljali o problemu skupnega gospodarstva, ker današnja doba zahteva podružabljenje gospodarstva, to je prehod iz neurejenega gospodarstva v gospodarstvo, ki bo služilo splošnim interesom. Razpravljalo se je na kongresu o tem, katere vrste industrije bi prihajale pri tem problemu predvsem v poštev in v kakšni obliki naj se izvede socializacija za posamezne panoge, kolikor to zahteva način gospodarstva. Mogoče so naslednje oblike: da prevzame gospodarstvo država sama ali da vodijo gospodarstvo takozvane »javne korporacije«, to je privatne korporacije, ki jih vodi vlada ali katera druga javna oblast, dalje mešana gospodarstva, pri katerih so udeležene oblasti in tudi zasebni kapital. V to svrhu mora vlada izdelati posebne zakone in določbe.

Poročilo kongresu je mnenja, da je gospodarstvo v industriji in trgovini boljše in lažje, če ga upravljajo javne korporacije, ki imajo nadzorstvo, kakor pa če ga vodi vlada sama in se sedaj na ta način socializirajo. Če se v posameznih primerih daje prednost mešanim podjetjem kot prehodna oblika, mora biti kontrola vlade brezpogojno zagotovljena. K zakoniti ureditvi pa se mora pritegniti prav mnogo industrij.

Glede odškodnine pri uvedbi privatnega podjetja v območje skupnega gospodarstva je dovelj, če se odškoduje prejšnjega lastnika s tem, da ima delež pri novem javnem podjetju. Obrestovanju teh deležev, ki se z amortizacijo polagoma vračajo, se mora določiti mogoča najvišja meja, pri čemer pa država nikakor ne more jamčiti za obrestovanje in niti ni združena z deleži ne glasovalna ne kontrolna pravica. Kot podlaga za odškodnino naj se vzamejo dejanski dobički v določeni dobi, kakor tudi ob prevedbi vladajoče razmere in z ozirom na pričakovane donosa podjetja vbodoče. V skupno gospodarstvo spadajoči ali prevedeni obrati kakor tudi industrijska in trgovinska podjetja, ne smejo spadati pod kontrolo finančnega ministrstva, vendar se mora izvajati nad njimi do neke stopnje tudi finančno nadzorstvo. Taka podjetja morajo biti finančno neodvisna, razen v primerih, če parlament dovoli določene podpore s tem pridržkom, kar se pa sme dovoljevati le kot izjemni slučaj. Del doseženega čistega dobička od takih podjetij naj pripade državi, ostanek pa dotičnim podjetjem. (Po IGB.)

Tako je mnenje angleških svobodnih strokovnih organizacij o bodoči socializaciji, ki je prirojeno razvoju angleške industrije in gospodarstvu sploh.

Cena in okusna hrana
celjske Javne kuhinje
najboljša je reklama.

All si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

Vojaške vežbe in službeno razmerje.

Plača in mezda za 4 tedne. — Služba ne preneha.

Nedavno so bili v neki večji tovarni vpoklicani delavci in nameščenci na vojaške vežbe. Ko so se po 14 dneh vojaških vežb vrnili v službo in medtem pustili doma rodbine, jim tovarniško podjetje ni hotelo plačati mezde za čas vojaških vežb. Ker pa so prizadeti v našem listu svoječasno čitali v »Delovnem pravu«, da se mora čas vojaških vežb službojemalcem plačati, so se na to sklicevali in zahtevali plačilo. Ravnatelj podjetja pa je izjavil, da takšnega zakona ne pozna in da ne plača prej, dokler mu delavci ne prinesejo tak zakon črno na belem. Delavci so se radi tega morali obrniti na odvjetnika. Po sebi umljivo pa je bilo to delavcem skrajno mučno in težavno, ker so pri podjetju še v službi in bi lahko s tem riskirali povrh tega še izgubo službe, ker so morali iti na vojaške vežbe. Bilo bi torej dobro, da bi podjetja končno vendarle poznala sama delovno pravo in se po istem ravnala.

Glede vojaške vežbe v službenem razmerju namreč določa novi obrtni zakon, ki je bil objavljen že 9. nov. 1931 in je veljaven od 9. marca 1932, v § 221 sledeče:

»Če je službojemnik zadržan oprav-

ljati službo radi odslužitve vojaških vaj, ne preneha njegov službeni odnosaj in mu ostane pravica do njegovih denarnih dohodkov za dobo 4 tednov, če je njegovo službeno razmerje trajalo nepretrgoma najmanj leto dni in ako za ta čas ne prejema od države ustrezajoče odškodnine. Ta pravica ne velja za uslužbenca, če je poklican, da odsluži svoj vojaški rok v stalnem kadru.

Iz tega torej sledi, da mora dobiti tako pomožni delavec kot tudi nameščenec, ki je bil že najmanj eno leto v službi, v slučaju vojaških vežb kljub temu svojo celo plačo začasno 4 tednov, ker pri vojaških vajah ne dobiva plače. Službe se mu tudi radi odsotnosti pri vojaških vežbah ne more odpovedati. Vojaška oblast to določbo že prav dobro pozna in izdaja ob koncu vojaških vaj rezervistom tudi potrdila, da niso dobivali odškodnine za ta čas. Ako pa nastopi uslužbenec vojaško službo v stalnem kadru, služba takoj preneha in nima nobene pravice do odškodnine za ta čas, kvečjemu če si je takšno posebej izgovoril s službeno pogodbo, ali bi bilo to dogovorjeno v kolektivni pogodbi.

Ljubljana.

Delavski oder »Svobode« v Ljubljani otvori letošnjo gledališko sezono z novo prirejeno komedijo-satiro »Dobri vojak Švejk poseže v svetovno vojno« v nedeljo, dne 9. oktobra 1932, ob 20. uri v gledališki dvorani Delavske zbornice. To pustolovščino dobrega vojaka Švejka je naštudiral delavski oder »Svobode« v novi priredbi in režiji Ferda Delaka in Lubivoja Ravnikarja z vsemi posebnostmi, vzbujajoč salve smeha in burk. Igralo se bo ne samo na odru, nego tudi v dvorani in celo na dvorišču, odkoder bo prišel polk vojakov z »regimentsmuziko« v dvorano... Vstopnice se že prodajajo in se dobe v Delavski zbornici, I. vhod, I. nadstropje, od 15 do 6 Din. Stojšče ni. Ne zamudite in brž si jih preskrbite.

I. delavski prosvetni večer »Svobode« in »Zarje« v Ljubljani se vrši v sredo, dne 12. oktobra 1932, ob 20. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice. To je **otvoritveni prosvetni večer**, ki se bodo vršili vsak mesec. Program je umetniško sestavljen in bo zadovoljil vsakega in mu nudi pouk in užitek. **Znani in priznani pevski zbor celjske »Svobode«** s svojim pevovodjem C. Pregljem nastopi s pesmimi: Riva: Dani se; Pregelj: Prišel je tja pod okence...; Žarov: Rdeči sarašan; Jereb: O kresu; Pregelj: Ko so fantje proti vasi šli; Žarov: Ej, uhnem...; Iv. Zajec: Slava delavstvu; Žarov: Dvanajst razbojnikov; Prochaska: Moravska narodna; Pregelj: Dekle moje, prines mi vode; Novak: Sanak spava; Novak: Gorski kraj; Pregelj: Delavska pesem, ki jo je skladatelj posvetil pevskega zboru celjske »Svobode«... Koncertna pevka **Stefanija Frankovska-Vukova** zapoje Čajkovskega arijo Lize iz opere »Pikova dama« in Škorpikovo skladbo Mile Klopčičeve pesmi, ki je bila lani natisnjena v reviji »Svobode«. **Otrok sprašuje...** Skladba je posrečena in zveni kakor mogočna himna... **Ferdo Delak** bo predaval: **Delavstvo in kultura**; govorni zbor pa bo nastopil z nekaterimi odlomki iz Cankarjeve zbirke »Za križem«. Večer bo lep in preskrbite si pravočasno vstopnice.

Dr. Fran Tekavčič — 70 letnik. Odvjetnik dr. Fran Tekavčič v Ljubljani je slavil minulo nedeljo sedemdesetletnico svojega rojstva. Dr. Tekavčič pač zasluži, da se ga ob jubileju spominjamo tudi mi, ker je bil sicer kot odvjetnik vendar z jako ljubeznjivo naklonjenostjo zastopal delavstvo v raznih političnih in socialnih tožbah in v najtežji dobi več let z najlepšimi uspehi. Prav poseben je bil dr. Tekavčič spreten zagovornik železničarjev ter se je organizacija v spornih zadevah redno obračala nanj. Dr. Tekavčič je občeval s svojimi strankami vedno kot iskren prijatelj in njegovi nasveti so bili vedno stvarni in iskreni. Skromnemu možu čestitamo ob tem jubileju tudi mi in mu želimo še mnogo let.

»Svoboda« v Šiški je priredila v soboto, dne 1. oktobra, v Zadržnem domu v Šiški svoj Prvi delavski prosvetni večer z

bogatih sporedom. Večer je potekel nad vse zadovoljivo ter je žela »Svoboda« mnogo priznanja za lepi napredek. Nastopili so na tem večeru prvič oktet, šramel, govorni zbor ter trije recitatorji (med njimi tudi recitatorka). V soboto, dne 8. oktobra, pa priredi podružnica **prvi glasbeni večer**, na katerem nastopijo: Šramel, duet violini, duet violine in klarineta, nadalje oktet, ki bo pel narodne pesmi. Razveseljivo je, da podružnica na vseh svojih večerih upleta v spored tudi predavanja. Tako se je vršilo na prosvetnem večeru predavanje o »Kulturi« in je predaval o tej temi s. Vladimir Krivic, na glasbenem večeru pa bo predaval vodja glasbenega oddelka Darin Ravbar o temi »Razvoj glasbe«. V soboto, dne 22. oktobra, priredi podružnica **Delavsko mladinsko akademijo**, s katerimi je podružnica že minulo sezono zbudila v javnosti zanimanje in pozornost. Vabimo vse somišljenike in prijatelje delavske prosvete, da se teh kulturnih večerov redno udeležujejo.

Maribor.

Prosvetni večer mariborske »Svobode«. Minulo sredo se je vršil v dvorani Delavske zbornice prvi prosvetni večer, ki ga je priredila v tej sezoni podružnica tukajšnje »Svobode«. Prireditelj je lepo uspešno ter je bila s strani mladine prav dobro obiskana. Pogrešali pa smo udeležbe s strani zaupnikov, ki bi morali biti najbolj zastopani. Uvodoma je predsednik s. Petejan raztolmačil pomen teh kulturno-prosvetnih večerov ter toplo priporočal delavstvu, da se pridno udeležuje prireditelj »Svobode«, zlasti predavanj, kurzov itd. Nato je nastopil pevski zbor »Svobode«, ki je pod vodstvom svojega kapelnika g. Faganelija sijajno prednašal novo delavsko skladbo »Mariborski delavci« in rusko narodno »Šarabon«. Sledila je deklamacija, in sicer je deklamirala s. Marica Jelen pesem »Revolucionarjev« od Toneta Seliškaria, s. Ivanka Aristovnik pa Mile Klopčičev »Sonet«. Nastopil je še govorniki zbor Svobode z »Rudarji« od Tone Mačka, ki je pokazal lep napredek od svojega zadnjega nastopa. Vsi nastopajoči so želi za svoja izvajanja obilo zasluženega priznanja. Predsednik zveze »Svobode« s. Štukelj je nato predaval o pomenu delavskega gibanja. Referent se je v svojem globoko zasnovanem govoru dotaknil vprašanja vsesplošne gospodarske krize, bratomornega boja med marksisti ter delavskega gibanja pri nas pred in v povojni dobi. Navzoči so pazno sledili referatu s. Štuklja ter predavatelja nagradili za njegova izvajanja z dolgotrajnim ploskanjem. Bil je lep večer in želimo še več takšnih prireditelj.

Novi tovarnarji v Mariboru. Ta teden je bila pri okrožnem sodišču v Mariboru vpisana nova tvrdka »Jugosvila«, družba z omejeno zavezo, tovarna za izdelovanje svile. Lastnika tovarne sta znani industrijalec Marko Rosner, o katerem smo že nedavno pisali, da morajo pri njem nastavljeni opravljati številne nadure med tednom in celo ob nedeljah od 8. do 14. ure, ne da bi dobili to delo plačano z zakonitim 50 odst. poviškom. Ob takšnem izrabljanju naših ljudi seve g. Rosner, ki je prišel v Maribor iz Bukovine in se še med vojno pečal s skromno trgovino na obroke, lahko zida v naj-

hujših časih nove tovarne. Drugi lastnik in kompanjon g. Rosnerja pa je prejšnji župan mariborski, odvjetnik g. dr. Alojzij Juvan. Smo radovedni, kako bodo v tej tovarni plačevali delavce, posebno pa nadure.

Mestni fizikat je te dni predlagal mestnemu načelstvu, da naj iz higijskih razlogov odstrani barako v ulici Kraljeviča Marka. Radovedni smo, kaj bo podvzelo mestno načelstvo za te nesrečneže v baraki. Odlučno pa že danes protestiramo proti nameravanim izgonom družin, ki niso pristojne v Maribor. Mestno načelstvo se mora zavedati, da so ti reveži žrtve neurejenih stanovanjskih razmer.

REPERTOAR:

Sobota, 8. oktobra, ob 20. uri: »Dve nevesti«. Premijera.

Nedelja, 9. oktobra, ob 20. uri: »Dve nevesti«.

Vabilo na ustanovni občni zbor delavskega društva »Prijatelj prirode«. V ponedeljek, dne 10. oktobra t. l. se bo vršil ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II. ustanovni občni zbor delavskega turističnega društva »Prijatelj prirode«, podružnica Maribor. Dnevni red: 1. poročilo, 2. pravila, 3. volitev odbora, 4. slučajnosti. Vsi turisti, delavci in nameščenci, se vljudno vabijo k udeležbi. — Pripravljali odbor.

Naslednji lahkoatlet SK Svobode Maribor so določeni, da startajo pri tekmovalnih za prvenstvo poedincev v soboto: Vilus, Znidar, Sinkovič, Petejan; v nedeljo: Mili, Kocbek, Ružič, Petejan, Vilus. Točnost!

Vinska trgatev I. delavskega kolezarskega društva na Pobrežju se bo vršila v soboto, dne 8. t. m., v društvenem lokalu. Pridite v obilnem številu.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Celje.

Za pomoč brezposelnim izgleda, da se bo letos vendarle nekaj več storilo, kakor lansko leto. Celotno organizacijo pomoči brezposelnim vodi izvršni odbor, kateremu predseduje magistratni ravnatelj g. Ivo Šubic, ki je vzel zadevo v roke, z velikim razumevanjem in ljubeznijo in kar je zlasti važno, s hvalevredno odločnostjo. V odboru so zastopani delavci in nameščenci po dveh zastopnikih (F. Oset in F. Mikeln), poslodavci po dveh zastopnikih (gg. prukrist Pečar za industrijo in Stermecki za trgovino). Obe občini imata vsaka po dva zastopnika in karitativne organizacije dva zastopnika. Za okoliško občino je značilno, da ni v ožji odbor delegirala nobenega delavskega zastopnika, čeravno so baš ti akcijo pokrenili in čeravno je najmanj dve tretjini občanov delavskega stanu. Tu bo treba energičneje prijeti. Glavno vprašanje je sedaj ureditev prispevkov. Iz resolucije, ki smo jo zadnjič priobčili, je razvidno, da delavci in nameščenci predlagajo, da bi oni plačali polovico delodajalskega prispevka. Na zadnji seji ožjega odbora, ki se je vršila pretekli ponedeljek, je bila o tem obširna razprava. Končno je podal g. Weinberger kompromisni predlog, da bi oni delavci in nameščenci, ki so polno zaposleni, plačali cel prispevek, oni pa, ki delajo skrajšani delovni čas pa samo polovico, dočim bi drugo polovico zanje plačal še poleg svojega prispevka delodajalec. Diference so še tudi med prispevkom trgovine in industrije. Trgovina navaja, da je večina brezposelnih itak iz industrijskih obratov, dočim je zastopnik industrije g. Pečar navajal, da preživlja ona še težjo krizo in da ji bo vsakršni prispevek težko vkalkulirati. Glede tega se bo vršila med poslodavci še posebna seja, ki naj to vprašanje uredi. Kako se bo cela zadeva uredila, bomo še podrobneje poročali.

Zopet dve prireditvi pevskega zbora »Svobode«. Naš pevski zbor priredi v nedeljo 9. t. m. ob pol 9. uri zvečer pevski koncert v Zalcu v dvorani g. Robleka. Za koncert vlada med Zalčani velik interes in bo prireditelj gotovo dobro obiskana. Prijavilo se je pa tudi več izletnikov iz Celja. V sredo 12. t. m. bo pa nastopil naš pevski zbor na otvoritvenem prosvetnem večeru v Ljubljani z lepo izbranim sporedom. Celjsko delavstvo je zelo hvaležno centrali »Svobode« za to vabilo, ker bomo imeli Celjani priliko pokazati Ljubljančanom, da nismo zastoj ponosni na naš pevski zbor. Nastopa v Ljubljani se udeležijo preko 40 pevcev in tudi več izletnikov.

Sestanek dramske sekcije se bo vršil v ponedeljek, dne 10. t. m., ob 8. uri zvečer v prostorih »Svobode« v Celju. Zglaše naj se vsi, ki imajo veselje za gledališke igre. Zlasti Svobodaši in Svobodašice naj se polnoštevilno sestanka udeležijo.

Ptuj.

Iz Ptuj. Ptujski zadržniki nas prosijo za objavo te-le vesti: Da je zadržna ideja pri nas vendar že močno razvita, dokazuje dejstvo, da si nameravajo člani »Kodasa« ustanoviti novo zadrugo in se vrši ustanovni občni zbor iste v nedeljo ob 15.

uri v gostilni zadr. Segula. Da pa se omogoči obstoj te nove zadrage v sedanjih težkih časih, je predvsem pogoj poštrevnost članov, kateri se morajo zavedati svojih dolžnosti do zadrage, katera bo njihova last. Naj živi zadrugištvo!

Pevski odsek »Svobode« priredi v soboto, dne 8. oktobra pevske koncerte v dvorani Glasbene Matice. Pričetek ob 8. uri zvečer.

Nov hud potres v Grčiji.

Potres je zasul v nekem rudniku 300 rudarjev.

Iz Soluna poročajo, da je bil v pondeljek ob pol osmih zvečer zopet hud potres, ki je trajal samo par sekund, a je bil od vseh dosedanjih najhujši. Največ so trpeli okraj Stratoniki, Drama in Kavala. Ta potres je porušil popolnoma vse zgradbe, ki so ostale od prejšnjih potresov razpokane. V Stratoniki so bili zadnje dni potresni sunki bolj slabi, zato so v tamošnjih rudnikih rudarji zopet šli na delo. Delali so v dveh zmenah, v vsaki po 300 rudarjev. Nočna zamenja, je šla v jame ob 6. zvečer. Ob pol osmih se je pa zemlja tako silno stresla, da so se vdrli stropi po vseh rovih in odkopih in so bili vsi rudarji v tem hipu zasuti. Takoj so sicer začeli z reševalnimi deli, ki pa so imela le malo uspeha. Tekom noči so vsega skupaj izkopali 40 strašno zmečkanih trupel.

Pri zadnjem potresu so bili poškodovani tudi vsi znameniti samostani na sveti gori Athos, razen onih, ki se nahajajo na severni strani. Tudi veliki kompleksi obale so zdrknili v morje, tako da je dobilo morsko obrežje čisto drugačen izgled. Poročajo tudi, da je otok Amazoni, na katerem je živelo 250 prebivalcev, izginil z zemeljskega površja in se potopil v morje.

Kulturni pregled.

»Za narodov blagor« — otvoritvena predstava mariborskega gledališča 1932-33. Mariborsko gledališče je otvorilo novo sezono z Ivan Cankarjevo komedijo »Za narodov blagor«. To delo, ki je vzbudilo v polpreteklih časih v naši meščanski družbi toliko prahu, ni ostalo le trenutna kritika naših nekdanjih kulturno-političnih razmer. Pomembno in aktualno je še danes, mogoče celo bolj kakor kdaj prej, zakaj čedna rodoljubna družba se ni umaknila z življenjskega pozorišča in danes lahko motrimo razmere, ki jih je Cankar bičal vse bolj s širokim pogledom, s kopico preresničnih doživetij, ki se ne dajo izbrisati. Zato je treba pozdraviti, da je izbralo gledališče za svojo letošnjo otvoritveno predstavo eno izmed najpomembnejših del našega največjega pisatelja. V nobenem svojem delu ni Cankar tako neusmiljeno razgalil naše malomeščanske družbe, kakor v tej komediji. Napovedal je boj frazam in smešnostim ljudi, ki mislijo, da so poklicani nositelji narodovih idealov. V resnici pa niso drugega, nego brezvestni, častihlepi in brezsrčni dobičkarji, ki jim je narod le fraza, neka namišljena bitnost, s katero se lahko okoristijo. Lasker bosta še obstojali fraza in morala visokoletečega impotentnega rodoljubarstva, tako dolgo ostane komedija »Za narodov blagor« zgočena satira, naslovljena na zgodovinsko kasto naših rodoljubov. Iz tega si moramo tudi razlagati hladno zadržanje neke naše družabne plasti napram Cankarjevemu delu, kar je deloma pokazala tudi sobotna predstava v napol praznem gledališču. Izvzeta je zopet mladina, ki spoznava zlagano življenje. Predstava je ogrela le njo. O uprizoritvi je treba omeniti, da je bila skrbno pripravljena in dobro podana. Režija, podprta s posrečeno in efektivno inscenacijo je prišla do popolnega izraza. Režiser g. Joško Kovič je že večkrat dokazal, kako globoko razume Cankarja. Tako tudi tokrat. Dr. Grozda je podal g. Pavle Kovič pravo dobro. Zdi se, da mu take vloge pristojajo in prija. Tudi dr. Gruđen (g. Rasberger) je bil izrazita osebnost rodoljubnega »letkarja«. Dobri sta bili tudi Matilda gđe. Kraljeva in Helena gđe. Starčeva. Obe priča o velikih odskih sposobnostih. Vloga žurnalista Šeuke je odigral g. Vl. Skrbinšek. Prikazal je tipičnega idealista, ki spoznava gnolobo svoje okolice, a se je otrese šele, ko ga gospodar (Grozda) prisili, da mu zaveže čevlji. Takrat plane v njem iskra revolucionarja. Iztrže se iz nečedne družbe in stopi med pravi narod — med ljudstvo.

G. Skrbinšek je skrbno podal to edino svetlo osebnost v vsem dogodku in ponovno pokazal svoj veliki igralski talent. Le škoda, da je njegova izgovorjava včasih slaba, medla in besede nerazumljive. Tudi to se da še vse popraviti. Pohvalno je treba tudi omeniti nastop pl. Gornika (g. Grom). Izmed karakternih vlog so najbolj ugajali Mrmoljevka (ga. Dragutinovičeva), prof. Kremžar (g. Furijan), Kadivec (g. Nakrst), Siratka (g. Tovornik) ter občinska svetnika (gg. Gorinšek in J. Kovič). Igralci so dali iz sebe kolikor so mogli. Zato pa je vredno obsojanja, da se je vršila otvoritvena predstava pri tako slabi udeležbi tistih, ki jim je kultura vedno na jeziku. Mar to zaslužijo igralci s svojo poštrevnostjo in trudom? Ali mogoče ni Cankar toliko izviran, da bi sodil med programe, ki jih zahteva in ljubi naša publika? Kdo ve? — ač.

Marksisti ponemčujejo slovenske delavce!

Tako nekako je zapisal »Pohod« v prvi številki, katera mi je prišla slučajno v roke. Kot sin slovenske matere sem se lista prvotno razveselil, misleč, da smo v Ljubljani dobili enkrat časopis, s katerim bomo stopili tudi Slovenci v boj, da si izvojimo mesto, katero nam pripada, da bomo lahko dejali s Prešernom: »Največ sveta otrokom sliši Slave!«

Ali temeljito sem se zmotil, tu ni govora o tem boju. Ne! Pač pa je v njem dovolj jasno povedano, da se bojuje ta časopis in seveda še bolj njegova okolica (kapitalisti) proti nam — delavcem.

Delavca, ki se zaveda svojih pravic, ne premoči »laži-narodnost«, da bi se odpovedal socialnim pravicam, proti katerim bojuje kapital neizprosno boj!

In kdo nam šteti te pravice?

Naše delavske strokovne organizacije, katerim pravijo »Pohod«-ovci, da so »rdeče«!

Kdo jih je napravil »rdeče«?

Zakaj tira kapital delavce v boj, zakaj jih pušča na cesti takrat, ko pridejo prositi dela in kruha?

Alojzij Rap (in drugi) ni bil zunaj rdeč, dokler je živel, ko ga je pa vaš boj za »delavske pravice« privedel do tega, da si je moral vzeti življenje, je pa postal rdeč — ker je bil krvav — razmesarjen od koles lokomotive.

Kdo nosi krivdo, da smo rdeči?

Odgovorite, če je še kaj vesti v Vas!

Če bi imelo delavstvo dovolj kruha in bi ga nihče ne izkoriščal, bi sploh ne bilo treba nikakih organizacij: »Če res kruh deli bi z bratom brat!«

Očitajte nam, da se družimo po celem svetu?

Vemo, da Vas to boli, zato pa pobijate »Internacionalo«, ker veste, da ima največ članov, kateri zahtevajo svoje pravice.

Spodkujete se slednjič ob nemške tečaje, kateri se prireajo za priglase — delavce. Čudno, da pa ne vidite tako velikega napisa na poslopju vaše tiskarne, na

Miklošičevi cesti v Ljubljani, kjer stoji napisano, da se poučuje nemščina za slovenske otroke, ki se ne hodijo v šolo!

Za odrasle delavce torej ni nemščina, pač pa za »meščansko« deco, katera bi morala biti vsaj vzgojena v slovenskem jeziku.

Ali se pravi to vzgajati — narod?

Dalje ima vodilni slovenski dnevnik, ki izhaja v isti tiskarni (vsaj od iste strani), vsak dan polno oglasov te-le vsebine: Iščete vzgojitelja z znanjem nemščine, italijanske, celo culukafirsčine bi se kmalu zahtevala — samo pristna slovenščina ne!

Zakaj se ne posluje in dopisuje v industriji in trgovini v slovenskem jeziku? Ali smo tudi temu krivi marksisti?!

Eto, gospoda, ali hočete še več?

Ali izdajajo marksisti dovoljenja za ustanavljanje novih tvornic, katerim načelujejo nemški, italijanski in drugi direktorji? Zakaj se ne izvede odstranitve onih inozemskih pijavk, ki sesajo naše uboge delavce — Jugoslovane?

Zakaj ne ustanovite, recimo: Trgovske zveze narodno zavednih trgovcev, Industrijske zveze narodnih veleindustrijev itd.

Zakaj se je ustanovila samo narodna delavska organizacija? Ali moramo biti delavci bolj zavedni Jugoslovani kot kapitalisti?

Kapital ve, kaj lahko izrablja, da doseže svoj namen — izkoriščati delavca!

Ali tudi to vemo, da vsak še tako nezadovoljen delavec bolj ljubi svojo zemljo in jezik kot pa še tako frazerski krič, ki klobasa o »naciji«.

Dejani, dejani, ne pa vpitja!!!

H koncu, gospoda, tudi še to: Delavci vemo, kje nam je mesto, ker vemo, da vra-na vrani ne izkljuje oči!

Organiziran ljubljanski delavec.

Maskirani roparji so napadli denarni transport. V Schwarzenbergu na Saškem sta dva uradnika spremenjela denarni voz Splošnega nemškega kreditnega zavoda. Med potjo so srečali avto, iz katerega sta skočila dva maskirana moža, ki sta z napetimi samokresi prisilila, da sta morala uradnika dvigniti roke kvišku, medtem sta pa s težkim kladivom razbila ključavnico na železnem denarnem kovčku in vzela iz njega 30.000 mark, nakar sta se vsedla v avto in izginila.

Pavel je dobil delo pri stavbeniku. V pondeljek je pričel, a že v sredo je prosil za izplačilo za cel teden, ker ni imel denarja.

»Kako to?« se je začudil blagajnik, »saj delate samo šele tri dni.«

»Vem,« je odvrnil Pavel, »a če sem jaz vam zaupal prvo polovico tedna, tudi vi lahko meni drugo polovico.«

DR. MED.

M. SESARDIČ

je otvoril svojo privatno prakso in ordinira od 9.—12. ure in od 14.—16. ure v

Mariboru, Kralja Petra trg 9.

Nabirajte nove naročnike

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE:	Din 190.—, 240.— do 750.—;
ZA DEČKE:	Din 200.— do 330.—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210.— do 270.—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130.— do 150.—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET:	Din 110.— do 270.—;
RAGLAN:	Din 320.— do 650.—;
HLAČE:	Din 90.— do 180.—.

Vrsta
Tek. št. 50
Prodajna cena
Pazite na gornjo ceno

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bodele uverili o resničnosti naših navedb. Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Pristopajte k zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadrage.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

TVRDKA SINGER

ŠIVALNI STROJI D. D., PODRUŽNICA MARIBOR

naznanja svojim cenj. odjemalcem, da je premestila svoje poslovne prostore iz Kralja Petra trg štev. 6, na

Glavni trg 23 (Berg dvor)

in se priporoča za nadaljno naklonjenost.

SINGER ŠIVALNI STROJI D. D. PODRUŽNICA MARIBOR, GLAVNI TRG 23.

Vinski mošt!

Ravnokar je prispela pošiljatev prvovrstnega dalmatinskega vinskega mošta po najnižji ceni. — Se priporoča

Povodnik, Rotovski trg 8.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 6% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadrage lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 50.—, vpisnina Din 250.

NAČELSTVO.